

LANTMÄTERIETS ÅTERKOPPLING**Remiss - Rekommendationer för upphandling av information med inbyggd öppenhet, diarienummer 2021-2839**

Lantmäteriet har tagit del av underlaget och har följande återkoppling:

Övergripande - Rekommendationerna kräver mycket förkunskap hos mottagaren.

Under rubriken Omfattning på rekommendationerna (s. 7) konstateras att de berör alla upphandlingar som på något sätt omfattar information som kan komma att beröras av kraven på ökad tillgänglighet och delning. Det finns dock ingen förklaring till vilken information som omfattas, d.v.s. vilka data som är sådana data som behöver göras tillgängliga, eller de konkreta kraven för detta.

För bästa förståelse kan det vara av värde att inleda rekommendationerna med att lyfta ovan fråga och tydligt hänvisa till någon källa för sådan bedömning. Det kan annars vara svårt att avgöra exempelvis vilka system som omfattar sådana data inför en upphandling.

Rekommendationerna anges vara avsedda att vara generella (s. 4), men blir i delar specifika (se exempelvis kravområde 2 punkt E, där det framstår som oklart i vilken situation kravet på att säkerhetsklassad information i ett senare skede ska ställas). Det kan vara värdefullt för mottagarens förståelse att i dessa fall sortera in det specifika under underrubriker eller på annat sätt kategorisera, för att veta när rekommendationerna ska tillämpas.

Rekommendationerna måste läsas mot bakgrund av övrig lagstiftning, således med försiktighet då dessa delar näst intill helt har avgränsats bort. Under rubriken Avgränsningar (s. 8) anges att det delvis kan finnas andra rekommendationer. Om dessa rekommendationer härrör från DIGG och redan finns kunde det vara värdefullt att ange vilka de är.

I sin nuvarande utformning uppfattar Lantmäteriet dokumentet främst gångbart som stöd vid engångsupphandling av data. Lantmäteriet ser inte att det stödjer Lantmäteriet i upphandlingar och avtal av mer ”produktionskaraktär” tex. flygbildsupphandling, som dessutom innehåller sekretessbelagd information. Utförare, personal och deras lokaler ska säkerhetsgranskas innan flygburen insamling och bearbetning av data får påbörjas.

Data får inte lämna landet innan det är sekretessgranskat. All geografisk information måste godkännas för spridning innan den når användare. Först då kan den klassas som öppen.

I övrigt så är innehållet i linje med hur vi arbetar med upphandlingar och våra data idag när det gäller all insamling av geografisk information.

Lantmäteriet upphandlar sällan nyproducerade data utan skapar eller vidareförmedlar data. Detta tas upp i Kravområde 2 stycke F, men det kan tydliggöras något.

Lantmäteriet funderar på om dokumentet behöver avgränsas till upphandling eller om de även med fördel kan omfatta anskaffning?

Lantmäteriet ser gärna en tydligare uppdelning mellan kraven på informationsupphandling och kraven av digitala tekniska lösningar. Dessa har samband men bör separeras i sin kravställning.

Även om Lantmäteriet har svårt att applicera rekommendationerna på egen verksamhet, ser vi möjligheterna med nationella rekommendationer för upphandling av den här typen av information. Upphandlingen sker oftast av kommuner och rekommendationerna bör utformas så att de kan appliceras i kommungemensamma upphandlingsunderlag tex kommunernas ABK-avtal. Om rekommendationerna kan appliceras redan här så kommer det att underlätta för många myndigheter som samlar in data från kommuner.

Eftersom rekommendationerna görs utifrån stora avgränsningar kopplat till informationssäkerhetshantering, blir rekommendationerna mindre användbara vid en upphandling, än om färre avgränsningar gjorts.

Rekommendationerna för upphandling skulle med fördel kunna struktureras och beskrivas utgående ifrån upphandlingsprocessen, för att stödja en upphandlande verksamhet. Lantmäteriet saknar tydliga kopplingar till inköpsprocessen som beskrivs inledningsvis. Beskriv hur kraven förhåller sig till inköpsprocessen.

Inköp berörs av rekommendationerna då Inköp ansvarar för hela inköpsprocessen och genomförandet av upphandlingar. Dock anser Lantmäteriet att rekommendationerna är mer riktade till verksamheten, vilka krav som bör ställas vid en upphandling. Här agerar Inköp som en stödfunktion och stöttar i formuleringar av krav med mera.

Lantmäteriet har svårt att se hur Inköp skulle kunna dra nytta av rekommendationerna på ett mer konkret sätt. För att det ska vara en användbar produkt för både Inköp och övriga verksamheten (beställaren av upphandlingen) kan det finnas anledning att skriva ett exempel på kravlista utifrån de rekommendationer som nu finns beskrivna.

Om man vill skriva utifrån ett inköpsperspektiv, så saknar Lantmäteriet även resonemang kring själva affären och vad som egentligen kan vara kostnadsdrivande i de kravområden som finns beskrivna.

Är avsikten att kraven bara ska finnas beskrivna i upphandlingsdokumenten? Finns det några konkreta tips om hur kravområdena kan följas upp i till exempel avtal?

En reflektion är att rekommendationerna beskrivs utifrån ett perspektiv att standarder och regelverk tillsammans med öppet standardsystem är det enda alternativet. Men finns det inte flera alternativ vid IT-upphandlingar för att säkerställa informationens livscykelhantering?

Utifrån kraven i dokumentet är det svårt att se den juridiska kopplingen, vilket hade underlättat överskådlighet och säkerställande av lagefterlevnad.

Angående kravområde 1: Säkra rätten till er information

I det inledande stycket anges att myndigheten bör eftersträva att förvärva omfattande rättigheter till information. Därefter anges "I det ingår även att ge leverantören tillräckliga rättigheter för sin användning". För bästa förståelse bör här även anges vad syftet med detta är.

- Kravområde 1 (A) Överväg en annan formulering i fråga om vem som har upphovsrätt till vad. Den upphandlande myndigheten har inte upphovsrätt, utan det är den som skapar ett verk, dvs uppdragstagaren som har det. Upphovsrätt förutsätter att det är fråga om ett verk. Grundförutsättningen för skydd är att verket är självständigt och originellt.
Det skall härröra från upphovsmannen själv och vara ett resultat av hans personliga, skapande insats. Att det skall föreligga ett visst mått av särprägel innebär ett krav på verkshöjd.
Det är tveksamt om information kan ha upphovsrätt. Däremot kan katalogen eller databasen skyddas av upphovsrätt eller närstående rättigheter (databasskydd eller katalogskydd). Andra verk som skyddas är t.ex. bilder och datorprogram.
- Kravområde 1 (C) Vilken bestämmelse i OSL avses? Sekretessbestämmelse har ofta en räckvidd vilket betyder att den ska tillämpas inom vissa verksamheter. Är den bestämmelse som avses generell (dvs utan räckvidd) och ska tillämpas av alla myndigheter?
- Kravområde 1 (D) anges att det kan vara lämpligt att genomföra en risk- och sårbarhetsanalys med fokus på långsiktig tillgång till och användning av informationen. Detta är en mycket viktig punkt för att dra nytta av kompetenser som kanske inte som regel är involverade i upphandlingsarbetet samt för att hitta rätt struktur för arbetet. Det skulle kunna förtydligas ytterligare att det är en särskild risk- och sårbarhetsanalys, med detta fokus, för att kunna involvera rätt kompetenser.
- Kravområde 1 (E) och (F) Tydliggör skillnaden mot kravområde 1 (A) Dessa frågor ska regleras redan där.
- Kravområde 2 Om möjligt se till att hänvisa till relevanta bestämmelser i den kommande öppna data-lagen (den borde kunna träda

2022-02-17

LM2021/052559-0002

ikraft innan sommaren).

- Kravområde 2 (B) Strukturerad information för delning. Under punkt B anges att Riksarkivet ställer krav på viss struktur vid leverans till arkiv. Riksarkivet ställer också krav/tekniska krav på framställning, bevarande hos myndighet och överlämnande till arkivmyndighet (se bl.a. 6 § arkivförordningen 6 §, 4 kap. RA-FS 2009:1 och RA-FS 2009:2). Om dessa perspektiv inte inkluderas i rekommendationerna, kan det vara av värde att detta tydliggörs
- Kravområde 2 (E) Knyt an detta till informationssäkerhetslagstiftning och att kravställningen behöver följa det ansvar som följer av denna.
- Kravområde 6. Varje typ av krav som formuleras på grund av rekommendationerna i dokumentet torde komma av ett juridiskt ansvar som kravet syftar till att uppfylla. Exempelvis detta område handlar förmodligen om arkivlagstiftning. Eftersom en myndighet alltid ska kunna ha stöd i rättsordningen för det den gör, även vid upphandling, kan det vara värt att göra en tydligare koppling mellan rekommendationerna, de krav som dessa leder till, och den bakomliggande lagstiftningen som reglerar ansvaret för myndighetens informationshantering.

Lantmäteriet stödjer starkt rekommendationen:

”Nationella grunddata: I de fall där det som upphandlas berör någon informationsmängd som redan klassas och delas av en offentlig aktör som en nationell grunddatamängd bör krav ställas på att denna information ska hämtas från den utpekade källan. Fördelarna med detta är att informationen som används redan är kvalitetssäkrad för användning och delning. Notera att det för vissa grunddata kan finnas ett behov av att teckna kompletterande bilaterala avtal för tillgången till informationen.”

Även om det idag inte finns väldigt begränsat antal grunddatamängder.